

ul. Leszczyńskiej 7, 32-600 Oświęcim
biuro@tnz.most.org.pl

ul. Narutowicza 11/12, 80-233 Gdańsk
biuro@pke.gdansk.pl

31-01-2020

Pani Margrethe Vestager
Wiceprzewodnicząca Komisji Europejskiej
ds. Europy w epoce cyfrowej

Pani Elisa Ferreira
Komisarz do spraw spójność i reform

Szanowna Pani Margrethe Vestager,
Szanowna Pani Elisa Ferreira,

W dn. 18 października 2019 r., Competition DG przyznała 64 miliony € dotacji na budowę spalarni odpadów komunalnych o wydajności 164,000 ton/rok w Gdańsku [https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_55100]. Pełny tekst decyzji (SA55100) nie został dotąd opublikowany. Pewne argumenty za decyzją podano w informacji: https://ec.europa.eu/info/news/state-aid-commission-approves-eu64-million-support-waste-energy-highly-efficient-cogeneration-plant-poland-2019-oct-21_pl

W opinii niżej podpisanych organizacji pozarządowych, decyzja Komisji była pośpieszna i nie została oparta o rzetelną analizę przedłożonej dokumentacji, a projekt narusza szereg przepisów prawa unijnego i krajowego:

1. Pozwolenie na budowę dla spalarni wydane w dn. 9.10.2019 r. przez Urząd Miasta Gdańska w zostało dostarczone stronom postępowania z poważnymi błędami. Nie zawiera pełnej treści pkt 1.1. oraz pomija pkt 2 i 10. Pozwolenie na budowę pomija część warunków określonych przez RDOŚ w postanowieniu z dn. 27.08.2019 r. oraz istotnych warunków zawartych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach z dn. 30.12.2011 r.
 - W dokumentach tych znalazł się niefortunny zapis *h) do procesu kierować wyłącznie ściśle wyselekcjonowaną frakcją odpadów komunalnych o optymalnym dla instalacji składzie energetycznym i morfologicznym*, co równie dobrze może oznaczać, że do spalania będą mogły być przekazane odpady zebrane selektywnie i nadające się do recyklingu.
 - Nie zawierają wymagań dotyczących wykorzystania ciepła w sezonie letnim i grzewczym.

2. Zgodnie z przepisami krajowymi, inwestycja nie posiada ważnej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, która pozwala inwestorowi ubiegać się o pozwolenie na budowę i pozwolenie zintegrowane, gdyż dokument na mocy, którego wydłużono okres jej ważności obciążony jest wadami prawnymi. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach uprawomocniła się w dn. 3 lutego 2012 r. i dla uzyskania pozwolenia na budowę była ważna przez 6 lat, czyli do dn. 4 lutego 2018 r. Decyzja ta mogła być przedłużona do 10 lat, pod warunkiem, że organ, który wydał tę decyzję oświadczy, że inwestycja przebiega etapowo i że nie zmieniły się warunki realizacji przedsięwzięcia określone w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Postanowienie o etapowaniu inwestycji zostało wydane w dn. 27.02.2017 r. i jest dołączone do akt sprawy, ale o jego wydaniu nie były powiadomione strony postępowania, ani nie zostało opublikowane na stronie inwestora. Powoływane w nim dokumenty nie określają na jakie etapy została podzielona realizacja przedsięwzięcia i w jakich terminach będą one prowadzone (np. raport oos z 2011 r., który wyróżnił tylko etapy: budowy, realizacji i likwidacji). Oświadczenie, że nie zmieniły się warunki określone w decyzji, zgodnie z art. 72 ust. 4 ustawy oos powinny uwzględniać informacje na temat stanu środowiska i możliwości realizacji ww. warunków, czego nie dokonano w uzasadnieniu postanowienia.

Ponadto, nie uwzględniono w postanowieniach Prezydenta Gdańska i RDOŚ faktu, że zakres inwestycji w porównaniu do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach został znacząco zmieniony. Zwiększono wydajność pojedynczej linii spalania odpadów i zredukowano liczbę linii z dwóch do jednej, przez co podwyższono ryzyko konsekwencji ewentualnej awarii instalacji. Ponadto obniżono zakładaną wartość opałową odpadów przyjmowanych do spalania. Jeśli uwzględnić scenariusz zmniejszenia dostępności i kaloryczności odpadów tzw. frakcji energetycznej w obszarze obsługiwanym, wzrośnie ryzyko sytuacji, w których instalacja pracować będzie nie w pełni obciążona, co może skutkować np. w trudnościach utrzymania właściwej temperatury procesu spalania i wynikającego stąd wzrostu emisji gazów, a z drugiej strony w zapewnieniu wskaźnika kogeneracji energii oraz dostaw energii cieplnej i elektrycznej odbiorcom.

3. Inwestor nie przedłożył wymaganej przepisami krajowymi analizy kosztów i korzyści inwestycji [art. 10a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne]. Analiza ta umożliwiłaby ocenę założeń dotyczących kosztów operacyjnych instalacji, ilości sprzedawanej przez nią energii cieplnej i elektrycznej oraz stawek opłat za przyjmowane odpady do spalania, a więc pozwalałaby na oszacowanie okresu zwrotu nakładów poniesionych na budowę spalarni i porównania ich do innych metod i sposobów zagospodarowania odpadów komunalnych.
4. W uzasadnieniu pozwolenia na budowę, ani w udostępnionej stronom dokumentacji przed wydaniem tej decyzji, nie ma informacji o wielkości wskaźnika efektywności energetycznej R1 jaką uzyskać może instalacja. W szczególności raport oos nie zawiera odpowiednich danych i obliczeń w tym zakresie. Jest to naruszenie art. 23 ust. 4 i załącznika II Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives oraz konkluzji BAT19 i BAT20 of Best Available Techniques (BAT) Reference Document for Waste Incineration, Final Draft (December 2018).

Ważnym aspektem dla akceptacji spalarni na gruncie prawa środowiskowego jest odzysk energii i jej wykorzystanie oraz wysoka sprawność energetyczna z procesu kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej. W tym aspekcie dokumentacja udostępniona stronom zawiera poważne braki. Nie wykazano, że będzie to instalacja spełniająca kryteria wysokosprawnej kogeneracji (jak określa to informacja na stronie Komisji). Co bardzo istotne, pozwolenie na budowę jak i żaden dokument strategiczny czy operacyjny (wieloletni plan inwestycyjny) Miasta Gdańska nie określają terminu budowy przyłącza ciepłowniczego (ok. 2,5 km długości, wraz ze stacją podnoszenia ciśnień oraz przecięciem estakady komunikacyjnej), aby umożliwić odbiór ciepła produkowanego przez spalarnię. Zadania te zostały przedstawione jedynie na liście rezerwowej Bazy Priorytetów Inwestycyjnych, przyjętej przez Radę Miasta oraz w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko obowiązującym do 2023 r. Należy również zauważyć, że w „Planie gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta Gdańska” stwierdza się, że w przypadku głównych źródeł ciepła miasto ma 10% nadwyżki energii, a w lokalnych ciepłowniach nadwyżka ta waha się od 30 do nawet 70%. Plan nie określa, w jakim stopniu ciepło z spalarni będzie wykorzystane.

5. Decyzja Komisji Europejskiej obejmuje budowę przyłącza sieci ciepłowniczej, która nie była objęta ani raportem o oś, pozwoleniem środowiskowym ani pozwoleniem na budowę. Oznacza to, że projekt obejmuje zadanie, którego realizacja nie ma podstaw formalnych ani prawnych.
6. Decyzja Komisji Europejskiej stanowi, że spalarnia wytworzy 123 GWh / rok energii elektrycznej, ale raport o oś stwierdza, że obiekt wytworzy 109 GWh / rok i sprzeda do sieci 86 GWh / rok. W decyzji KE stwierdzono również, że spalarnia wyprodukuje 444 TJ / rok ciepła, ale raport o oś i wszelkie inne dokumenty dotyczące procesu uzyskania zezwolenia nie zawierają żadnych informacji w tym zakresie. Istnieją zatem niespójności dotyczące ilości wytwarzanej energii podane w decyzji Komisji Europejskiej w porównaniu do raportu o oś oraz w pozwoleniu na budowę.
7. Obszar Gdańska jest objęty Programem Ochrony Powietrza dla strefy trójmiejskiej w związku z przekroczeniem standardów jakości powietrza w zakresie benzo(a)pirenu i pyłu PM10. Dla obszaru inwestycji przekroczenia BaP sięgają 6 ng/m³, czyli sześciokrotnie w stosunku do poziomu docelowego 1 ng/m³. W Gdańsku znajdują się obszary o jeszcze wyższych przekroczeniach, powyżej 10 ng/m³. W przypadku PM10 24h przekroczenia dopuszczalnego stężenia 50 µg/m³ wynoszą od 30 do 70 dni w roku. Według szacunków raportu oddziaływania na środowisko spalarnia będzie emitować 5,22 Mg/r wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych i 23,5 Mg/r pyłów PM10 i PM2,5, stąd dodatkowo przyczyni się do zwiększenia stężeń tych szkodliwych związków na obszarze objętym programem naprawczym. W związku z tym, zgodnie z art. 225 ustawy Prawo ochrony środowiska, spalarnia powinna zostać zobowiązana do przeprowadzenia działań kompensacyjnych, które spowodują, że redukcja zanieczyszczeń będzie większa o 30% niż ilość gazów lub pyłów dopuszczonych do wprowadzania do powietrza przez tę instalację. W pozwoleniu, które otrzymały strony postępowania, nie zapisano takiego wymogu, nie ma tych informacji także w raporcie o oś.

8. Pod koniec grudnia 2019 r. otrzymaliśmy opinię geotechniczno-sanitarną zleconą przez inwestora spalarni, a dotyczące gruntu, na którym ma być zlokalizowana inwestycja. W opinii tej stwierdza się, że spalarnia ma być wybudowana na obszarze dawnego składowiska odpadów. *Grunt ten jest niestabilny i w związku z tym będzie wymagał wzmocnieniem rodzimego podłoża słabonośnego, gęstym palowaniem pod obiektami kubaturowymi, drogami i placami dla ruchu ciężkiego [...]. Konieczność wykonania głębokich wykopów dla niektórych obiektów kubaturowych będzie wiązała się z emisją gazów, bioaerozoli i odorów. [...] Z uwagi na ewentualne problemy na etapie realizacji jak i eksploatacji, ze względu na emisję gazów, należy rozważyć usunięcie całości bądź części gruntów antropogenicznych (zanieczyszczone i zawierające odpady) tj. do ok. 300 tys. m³. [...] Wyniki dotychczasowych badań wskazują na potrzebę uwzględnienia w projekcie zagrożeń związanych z pracami budowlanymi w środowisku stwarzającym ryzyko wybuchu oraz ryzykiem przebywania pracowników w atmosferze toksycznych/szkodliwych gazów, mieszaniny lotnych związków organicznych) oraz podwyższonym ryzykiem zakażeń mikroorganizmami chorobotwórczymi.* Informacje te oraz opisane problemy i zagrożenia nie były wcześniej opisane w dokumentacji projektu, w tym raporcie oddziaływania na środowisko. Co więcej, zgodnie z §18 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów na terenie składowiska odpadów nie mogą być budowane budynki przez okres pięćdziesięciu lat od dnia zamknięcia składowiska, wykonywane wykopy, instalacje naziemne i podziemne, z wyłączeniem instalacji związanych z funkcjonowaniem składowiska. Okres ten może być skrócony, jednak pod warunkiem, że inwestycja nie spowoduje zagrożeń dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska. W tym wypadku nie ma takiej pewności, co stwierdza się w opinii geotechniczno-sanitarnej.

Towarzystwo na rzecz Ziemi, będące stroną postępowania, złożyło w dn. 7.09 2019 do Urzędu Miasta Gdańsk niektóre z powyższych głównych zastrzeżeń do projektu, jednakże zostały one potraktowane wymijająco lub nierozstrzygnięte.

Niżej podpisane organizacje pozarządowe domagają się, aby Komisja zweryfikowała ponownie zgodność z prawem przedłożonej przez inwestora dokumentacji i zasadność przyznania środków finansowych dla projektu budowy spalarni odpadów w Gdańsku.

Z poważaniem,

Piotr Rymarowicz
Prezes Towarzystwa na rzecz Ziemi

Dr inż. arch. Tomasz Rozwadowski
Prezes Okręgu Pomorskiego Polskiego
Klubu Ekologicznego